

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ROCZNIK CXX

NR 4

WARSZAWA 2013

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ZAŁOŻONY PRZEZ XAWEREGO LISKEGO
W 1887 ROKU

ROCZNIK CXX
2013

4

WYDAWNICTWO NAUKOWE SEMPER
WARSZAWA 2013

Publikacja dofinansowana przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

KOMITET REDAKCYJNY

Daniel Bagi, Richard Butterwick-Pawlikowski (zastępca redaktora),
Stanisław Bylina, Dorota Dukwicz, Jerzy Dygdała, Marian Dygo,
Jerzy Eisler (zastępca redaktora), Jarosław Hrycak, Magdalena Hułas,
Maciej Janowski (zastępca redaktora), Tomasz Jurek, Bartosz Kaliski (sekretarz),
Tomasz Kizwalter, Satoshi Koyama, Wojciech Kriegseisen,
Roman Michałowski (redaktor), Krzysztof Mikulski, Michael G. Müller,
Borys W. Nosow, Andrzej Nowak, Edward Opaliński (zastępca redaktora),
Henryk Samsonowicz, Jerzy Strzelczyk, Philipp Ther, Jacek Wijaczka,
Romuald Wojna

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. +48 22 831 02 61
e-mail: kh@ihpan.edu.pl
<http://www.ihpan.edu.pl>
http://www.semper.pl/kwartalnik_historyczny

Redaktor językowy: Bogusława Pilch
Adiunkt redakcji: Monika Jusupović

© Copyright by Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk
and Wydawnictwo Naukowe Semper
Warszawa 2013

© All right reserved. No part of this book may be reproduced, stored
in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without
the prior permission of the publishers, Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk
and Wydawnictwo Naukowe Semper

© Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk lub odtwarzanie fragmentów
tej publikacji w mediach każdego rodzaju wymaga pisemnego zezwolenia
Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk oraz Wydawnictwa Naukowego Semper

PL ISSN 0023-5903
Nr indeksu 363103

Wydawnictwo Naukowe Semper

Redakcja i Studio Graficzne
ul. Mariensztat 8
00-302 Warszawa
tel./fax: 22 538 92 03
e-mail: redakcja@semper.pl

Dział handlowy i księgarnia:
ul. Bednarska 20 A
00-321 Warszawa
tel./fax: 22 828 49 73
e-mail: handlowy@semper.pl

<http://semper.pl>
<http://semper.istore.pl>

SPIS TREŚCI

Od Redakcji. Europa Środkowo-Wschodnia jako problem badawczy	659
Marian Dyg o, Czy istniał feudalizm w Europie Środkowo-Wschodniej w średniowieczu?	667
Krzysztof Ożóg, Uwagi o badaniach nad średniowieczną kulturą umysłową Europy Środkowo-Wschodniej	719
Wojciech K r i e g s e i s e n, Region historyczny Europy Środkowo-Wschodniej w badaniach nad dziejami wyznaniowymi epoki nowożytnej	737
Tomasz S t r y j e k, Europa Środkowa (Środkowo-Wschodnia), czyli o pochvale różnorodności i komparatystyki	761

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — PROPOZYCJE ODPOWIEDZI NA ANKIETĘ

Christoph Augustynowicz, Europa Środkowo-Wschodnia. O praktycznym używaniu tego pojęcia na podstawie stanowisk i argumentów historiografii zachodniej po roku 1945 / po Oskarze Haleckim	793
Maciej Górny, Użyteczność i granice. Europa Środkowo-Wschodnia jako narzędzie badawcze	801
Grażyna Jurkowlaniec, Europa Środkowa w badaniach nad sztuką: od geografii artystycznej do „horyzontalnej historii sztuki”	809
Jan Kieniewicz, Eurosarmacja. O Europie Środkowej z perspektywy cywilizacyjnej	817
Tomasz Kizwalter, „Zachód porwany...”	825
Jerzy Kłoczowski, Europa Środkowo-Wschodnia — rezultaty i pytania	833
Dariusz Kołodziejczyk, O roli i użyteczności pojęcia „Europa Środkowo- -Wschodnia”	845
Marek Kornat, Tożsamość historyczna Międzymorza — interpretacje i rzeczywistość	851
Aleksiej Miller, Koncepcje regionalnego podziału Europy to przedmiot badań geografii mentalnej. I tyle	861
Eduard Mühlle, Uwagi o ograniczonej przydatności pojęcia „Europa Środkowo-Wschodnia” („Ostmitteleuropa”) w badaniach mediewistycznych	865
Jaroslav Pánek, Europa Środkowa — tysiącletnie starania o przetrwanie w równowadze	871
Henryk Samsonowicz, Europa Środkowo-Wschodnia i pojęcia pokrewne .	881
Ludwig Steindorff, Przestrzenie postrzegania w trakcie zmiany. Rozważania o pojęciach Europa Wschodnia i Europa Środkowo- -Wschodnia	891
Larry Wolff, Idea Europy Środkowej: z perspektywy amerykańskiego dziecka zimnej wojny	903
Josef Žemlička, Europa Środkowa i jej wczesne państwowości: temat wyczerpany czy perspektywiczny?	911

ARTYKUŁY RECENZyjne I RECENZJE

Ryszard Grzesik, O przeszłości Słowaków w średniowieczu i erze nowożytnej	921
--	-----

D. Kalhous, <i>Anatomy of a Duchy. The Political and Ecclesiastical Structures of Early Premislid Bohemia</i> — Roman Michałowski	937
E. Isenmann, <i>Die deutsche Stadt im Mittelalter. 1150-1550. Stadtgestalt, Recht, Verfassung, Stadtrecht, Kirche, Gesellschaft, Wirtschaft</i> — Henryk Samsonowicz	942
B. Jähnig, <i>Verfassung und Verwaltung des Deutschen Ordens und seiner Herrschaft in Livland</i> — Marian Dygo	951
K. Keller, <i>Erzherzogin Maria von Innerösterreich (1551-1608). Zwischen Habsburg und Wittelsbach</i> — Edward Opaliński	955
A.B. Pernal, <i>Rzeczpospolita Obojga Narodów a Ukraina. Stosunki dyplomatyczne w latach 1648-1659</i> — Mariusz R. Drozdowski	961
D. Worthington, <i>British and Irish Experiences and Impressions of Central Europe, c. 1560-1688</i> — Waldemar Kowalski	967
B. Kuzmany, <i>Brody. Eine galizische Grenzstadt im langen 19. Jahrhundert</i> — Małgorzata Śliż	970
Ch. Mick, <i>Kriegserfahrungen in einer multiethnischen Stadt. Lemberg 1914-1947</i> — Hanna Kozińska-Witt	975
D. Jajeśniak-Quast, <i>Stahlgiganten in der sozialistischen Transformation. Nowa Huta in Krakau, EKO in Eisenhüttenstadt und Kunčice in Ostrava</i> — Hubert Wilk	979
M. Hartwich, <i>Das Schlesische Riesengebirge. Die Polonisierung einer Landschaft nach 1945</i> — Krzysztof Kosiński	983

ZAWARTOŚĆ ROCZNIKA CXX

Spis treści rocznika	993
Spis autorów	998
Spis recenzentów	999

CONTENTS

From the Editors. East-Central Europe as research question	659
Marian Dygo, <i>Did Feudalism Exist in East-Central Europe during the Middle Ages?</i>	667
Krzysztof Ożóg, <i>Remarks on Research into Mediaeval Intellectual Culture in East-Central Europe</i>	719
Wojciech Kriegseisen, <i>The Historical Region of East-Central Europe in Research into the History of Religion in the Modern Era</i>	737
Tomasz Stryjek, <i>Central Europe (East-Central Europe) or Extolling Diversity and Comparatistics</i>	761
REVIEWS — POLEMICS — PROPOSITIONS	793
CRITICAL ARTICLES — REVIEWS	
Ryszard Grzesik, <i>On the Past of the Slovaks in the Middle Ages and the Modern Era</i>	921
Reviews	937
TABLE OF CONTENTS FOR YEAR CXX	993

W dziewięćdziesiątą rocznicę urodzin
Profesora Piotra Wandycza,
wybitnego znawcy dziejów Polski i Europy,
ofiarowujemy Jubilatowi ten numer
„Kwartalnika Historycznego”

Komitet Redakcyjny

SPIS TREŚCI ROCZNIKA CXX

Od Redakcji. Europa Środkowo-Wschodnia jako problem badawczy	4	659
*		
Dobrowolski Paweł T., Powozem na szafot. Teatry skruchy w osiemnastowiecznym Londynie	3	425
Domańska Ewa, Wiedza o przeszłości — perspektywy na przyszłość	2	221
Dutka Wojciech, Duchowieństwo rzymskokatolickie i katolicyzm płasczyznami sporu o powstanie styczniowe w polskiej historiografii w latach 1863–1918	1	31
Dygo Marian, Czy istniał feudalizm w Europie Środkowo-Wschodniej w średniowieczu?	4	667
Fałkowski Wojciech, Gra w rytuały. Działania papieża Eugeniusza III	2	275
Getka-Kenig Mikołaj, „Najpierwsze przy tronie dostojęństwo” — napoleoński centralizm a pojęcie elity w Księstwie Warszawskim	2	303
Kordel Jacek, Austriackie zabiegi o umowę ekstradycyjną z Rzeczpospolitą. 1786–1787	3	449
Kriegseisen Wojciech, Region historyczny Europy Środkowo- -Wschodniej w badaniach nad dziejami wyznaniowymi epoki nowożytnej	4	737
Mękowski Artur, Między mitem a polityczną racjonalnością. Myśl historyczna Pawła Jasienicy i jej recepcja w dobie Polski Ludowej	1	55
Ożóg Krzysztof, Uwagi o badaniach nad średniowieczną kulturą umysłową Europy Środkowo-Wschodniej	4	719
Stryjek Tomasz, Europa Środkowa (Środkowo-Wschodnia), czyli o pochvale różnorodności i komparatystyki	4	761
Szuber Tomasz, Kilka faktów z życia Jakuba Szeli	3	485
Tarka Krzysztof, Zmagania o wolność. Sprawa ucieczki Antoniego Klimowicza w 1954 r.	3	533
Żołędź-Strzelczyk Dorota, „A cacek też dużo było”. Zabawki dziecięce na ziemiach polskich w średniowieczu i w epoce nowożytnej	1	5

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — PROPOZYCJE

Augustynowicz Christoph, Europa Środkowo-Wschodnia. O praktycznym używaniu tego pojęcia na podstawie stanowisk i argumentów historiografii zachodniej po roku 1945 / po Oskarze Haleckim	4	793
Górny Maciej, Użyteczność i granice. Europa Środkowo-Wschodnia jako narzędzie badawcze	4	801
Jurek Tomasz, W sprawie daty koronacji Wacława II na króla polskiego	3	549
Jurkowlaniec Grażyna, Europa Środkowa w badaniach nad sztuką: od geografii artystycznej do „horyzontalnej historii sztuki”	4	809
Kieniewicz Jan, Eurosarmacja. O Europie Środkowej z perspektywy cywilizacyjnej	4	817
Kizwalter Tomasz, „Zachód porwany...”	4	825
Kłoczowski Jerzy, Europa Środkowo-Wschodnia jako przedmiot badań	4	833
Kołodziejczyk Dariusz, O roli i użyteczności pojęcia „Europa Środkowo-Wschodnia”	4	845
Kornat Marek, Tożsamość historyczna Międzymorza — interpretacje i rzeczywistość	4	851
Miller Aleksiej, Koncepcje regionalnego podziału Europy to przedmiot badań geografii mentalnej. I tyle	4	861
Mühle Eduard, Uwagi o ograniczonej przydatności pojęcia „Europa Środkowo-Wschodnia” („Ostmitteleuropa”) w badaniach mediewistycznych	4	865
Ożóg Krzysztof, O naukowym plonie 600. rocznicy bitwy pod Grunwaldem w historiografii	1	115
Pánek Jaroslav, Europa Środkowa — tysiącletnie starania o przetrwanie w równowadze	4	871
Polasik-Wrzeszek Karolina, Jak historyk potyka się z metodologią historii	2	327
Samsonowicz Henryk, Europa Środkowo-Wschodnia i pojęcia pokrewne	4	881
Skibiński Edward, O pisaniu recenzji i studiach nad narracjami. Odpowiedź na uwagi Przemysława Wiszewskiego	1	99
Steindorff Ludwig, Przestrzenie postrzegania w trakcie zmiany. Rozważania o pojęciach Europa Wschodnia i Europa Środkowo- -Wschodnia	4	891
Wolff Larry, Idea Europy Środkowej: z perspektywy amerykańskiego dziecka zimnej wojny	4	903
Žemlička Josef, Europa Środkowa i jej wczesne państwowości: temat wyczerpany czy perspektywiczny?	4	911

ARTYKUŁY RECENZyjne I RECENZJE

Dygdala Jerzy, Dzieje fryderycjańskich Prus w XVIII w., czyli o wyższości absolutyzmu nad szlachecką wolnością	3	575
---	---	-----

Górny Maciej, Zmierzyć wroga. Antropologia fizyczna i pierwsza wojna światowa	2	351
Grzesik Ryszard, O przeszłości Słowaków w średniowieczu i erze nowożytnej	4	921
Jaros z Dariusz, Problemy z peerelowską modernizacją	2	365
Wieczorek Szymon, Na manowcach. W związku z nową książką Jarosława Wenty o Gallu Anonimie i jego Kronice	3	553
*		
Adelsgruber P., Cohen L., Kuzmany B., <i>Getrennt und doch verbunden. Grenzstädte zwischen Österreich und Russland 1772-1918</i> — Jan Surman	2	396
Bajer P.P., <i>Scots in the Polish-Lithuanian Commonwealth, 16th-18th Centuries: The Formation and Disappearance of an Ethnic Group</i> — Waldemar Kowalski	1	168
Cegielski T., <i>Księga Konstytucji 1723 roku i początki wolnomularstwa spekulatywnego w Anglii. Geneza — fundamenty — komentarze</i> — Waldemar Łazuga	2	388
Classen A., <i>Early History of the Southwest through the Eyes of German-Speaking Jesuit Missionaries. A Transcultural Experience in the Eighteenth Century</i> — Jerzy Strzelczyk	3	615
Czubaty J., <i>Księstwo Warszawskie (1807-1815)</i> — Anna Barańska	3	626
Czwojdrak B., <i>Zofia Holszańska. Studium o dworze i roli królowej w późnośredniowiecznej Polsce</i> — Katarzyna Kobendzowska-Grzegórzko	3	606
Durka J., <i>Janusz Radziwiłł 1880-1967. Biografia polityczna</i> — Paweł Duber ..	1	180
Hartwich M., <i>Das Schlesische Riesengebirge. Die Polonisierung einer Landschaft nach 1945</i> — Krzysztof Kosiński	4	985
Isenmann E., <i>Die deutsche Stadt im Mittelalter. 1150-1550. Stadtgestalt, Recht, Verfassung, Stadtre Regiment, Kirche, Gesellschaft, Wirtschaft</i> — Henryk Samsonowicz	4	942
Jähnig B., <i>Verfassung und Verwaltung des Deutschen Ordens und seiner Herrschaft in Livland</i> — Marian Dygo	4	951
Jajeśniak-Quast D., <i>Stahlgiganten in der sozialistischen Transformation. Nowa Huta in Krakau, EKO in Eisenhüttenstadt und Kunčice in Ostrava</i> — Hubert Wilk	4	979
Jamroziak E., <i>Survival and Success on Medieval Borders. Cistercian Houses in Medieval Scotland and Pomerania from the Twelfth to the Late Fourteenth Century</i> — Jerzy Strzelczyk	1	147
Kalhous D., <i>Anatomy of a Duchy. The Political and Ecclesiastical Structures of Early Premislid Bohemia</i> — Roman Michałowski	4	937
Kalinowski ks. J.K., <i>Wawrzyniec Gembicki jako biskup chełmiński i pomezańskiej diecezji wieczysty administrator (1600-1610)</i> — Edward Opaliński	1	172
Keller K., <i>Erzherzogin Maria von Innerösterreich (1551-1608). Zwischen Habsburg und Wittelsbach</i> — Edward Opaliński	4	955
Khodarkovsky M., <i>Bitter Choices: Loyalty and Betrayal in the Russian Conquest of the North Caucasus</i> — Dariusz Kołodziejczyk	2	408

Kocój H., <i>Dyplomaci pruscy o powstaniu kościuszkowskim</i> — Grzegorz Toboła	2	400
Kubiaczyk F., <i>Między wojną a dyplomacją. Ferdynand Katolicki i polityka zagraniczna Hiszpanii w latach 1492–1516</i> — Cezary Taracha	3	610
Kuzmany B., <i>Brody. Eine galizische Grenzstadt im langen 19. Jahrhundert</i> — Małgorzata Śliż	4	970
Mick Ch., <i>Kriegserfahrungen in einer multiethnischen Stadt. Lemberg 1914–1947</i> — Hanna Kozińska-Witt	4	975
Mikhail A., <i>Nature and Empire in Ottoman Egypt. An Environmental History</i> — Mateusz Falkowski	2	403
Ogrin M., <i>Ernst Bernheim (1850–1942). Historiker und Wissenschaftspolitiker im Kaiserreich und in der Weimarer Republik</i> — Aleksandra Kuligowska	3	595
Pernal A.B., <i>Rzeczpospolita Obojga Narodów a Ukraina. Stosunki dyplomatyczne w latach 1648–1659</i> — Mariusz R. Drozdowski	4	961
Ryan M.A., <i>A Kingdom of Stargazers. Astrology and Authority in the Late Medieval Crown of Aragon</i> — Mateusz Wilk	1	160
Skórzewska J.A., <i>Constructing a Cult. The Life and Veneration of Guðmundr Arason (1161–1237) in the Icelandic Written Sources</i> — Maja Gąssowska	1	152
Sobiesiak J., <i>Od Lechowego Pola (955) do Mediolanu (1158). W służbie monarchów Rzeszy. Relacje czeskich źródeł narracyjnych o wyprawach Przemyślidów</i> — Marzena Matla	3	601
Sowiński P., <i>Zakazana księżka. Uczestnicy drugiego obiegu 1977–1989</i> — Bartosz Kaliski	1	187
Stieldorf A., <i>Marken und Markgrafen. Studien zur Grenzsicherung durch die fränkisch-deutschen Herrscher</i> — Przemysław Nowak	2	385
Szordykowska B., <i>Historia Finlandii</i> — Łukasz Sommer	3	619
<i>Understanding Monastic Practices of Oral Communication (Western Europe, tenth-thirteenth centuries)</i> , red. S. Vanderputten — Michał Tomaszek	1	139
Worthington D., <i>British and Irish Experiences and Impressions of Central Europe, c. 1560–1688</i> — Waldemar Kowalski	4	967
Zielińska Z., <i>Polska w okowach „Systemu Północnego” 1763–1766</i> — Jerzy Lukowski	2	391
Zięba A.A., <i>Lobbing dla Ukrainy w Europie międzywojennej. Ukraińskie Biuro Prasowe w Londynie oraz jego konkurenci polityczni (do roku 1932)</i> — Grzegorz Motyka	3	633

IN MEMORIAM

Helena Chłopocka (4 III 1921–28 IV 2011) — Maria Hłyń	3	641
Zenon Guldon (24 XI 1936–25 VII 2012) — Jadwiga Muszyńska	1	205
Janina Leskiewiczowa (15 IX 1917–7 VII 2012) — Barbara Konarska ...	3	646
Wanda Wolska-Conus (22 X 1919–25 IV 2012) — Małgorzata Dąbrowska	1	195

KOMUNIKATY

Konkurs im. Profesora Jerzego Michalskiego na najlepszą recenzję naukową z zakresu historii	3	652
Nagroda im. Aleksandra Gieysztora	2	415
Nagroda im. Profesora Stanisława Herbsta	3	651

CONTENTS

From the Editors. East-Central Europe as research question	4	659
*		
Dobrowolski Paweł T., By Coach to the Scaffold: Theatres of Remorse in Eighteenth-Century London	3	425
Domńska Ewa, Knowledge of the Past: Future Perspectives	2	221
Dutka Wojciech, The Roman Catholic Clergy and Catholicism as a Topic for a Controversy about the January Uprising in Polish Historiography 1863–1918	1	31
Dygo Marian, Did Feudalism Exist in East-Central Europe during the Middle Ages?	4	667
Fałkowski Wojciech, Game of Rituals. The Activity of Pope Eugene III	2	275
Getka-Kenig Mikołaj, “Supreme Office Next to the Throne” — Napoleonic Centralism and the Concept of the Elite in the Duchy of Warsaw	2	303
Kordel Jacek, Austrian Efforts for Achieving an Extradition Agreement with the Polish-Lithuanian Commonwealth. 1786–1787	3	449
Kriegseisen Wojciech, The Historical Region of East-Central Europe in Research into the History of Religion in the Modern Era	4	737
Mękowski Artur, Between Myth and Political Rationality. Paweł Jasienica’s Interpretation of Polish History and its Reception in the Era of the Polish People’s Republic	1	55
Ożóg Krzysztof, Remarks on Research into Mediaeval Intellectual Culture in East-Central Europe	4	719
Stryjek Tomasz, Central Europe (East-Central Europe) or Extolling Diversity and Comparatistics	4	761
Szubert Tomasz, Several Facts from the Life of Jakub Szela	3	485
Tarka Krzysztof, Battles for Freedom. The Case of the Escape of Antoni Klimowicz in 1954	3	533
Żołędź-Strzelczyk Dorota, “The Toys Were Plentiful”. Children’s Toys in Polish Lands during the Middle Ages and the Modern Era	1	5

CRITICAL ARTICLES

Dydała Jerzy, The History of Frederician Prussia in the Eighteenth Century, or on the Supremacy of Absolutism over Gentry Liberty	3	575
Górny Maciej, To Measure the Enemy. Physical Anthropology and the First World War	2	351
Grzesik Ryszard, On the Past of the Slovaks in the Middle Ages and the Modern Era	4	921

Jarosz Dariusz, Problems with Modernisation in People's Poland	2	365
Wieczorek Szymon, Astray. In Connection with a New Book by Jarosław Wenta about Gallus Anonymous and His Chronicle	3	553

SPIS AUTORÓW

Augustynowicz Christoph	4	793–800	Kuligowska Aleksandra	3	595–600
Barańska Anna	3	626–632	Lukowski Jerzy	2	391–396
Dąbrowska Małgorzata	1	195–205	Łazuga Waldemar	2	388–391
Dobrowolski Paweł T.	3	425–447	Matla Marzena	3	601–606
Domańska Ewa	2	221–274	Mękarski Artur	1	55–97
Drozdowski Mariusz R.	4	961–966	Michałowski Roman	4	937–942
Duber Paweł	1	180–187	Miller Aleksiej	4	861–864
Dutka Wojciech	1	31–54	Motyka Grzegorz	3	633–639
Dygdała Jerzy	3	575–593	Mühle Eduard	4	865–870
Dygo Marian	4	667–717	Muszyńska Jadwiga	1	205–209
	4	951–955	Nowak Przemysław	2	385–388
Falkowski Mateusz	2	403–407	Opaliński Edward	1	172–180
Falkowski Wojciech	2	275–301		4	955–961
Gąssowska Maja	1	152–160	Ożóg Krzysztof	1	115–138
Getka-Kenig Mikołaj	2	303–326		4	719–735
Górny Maciej	2	351–364	Pánek Jaroslav	4	871–880
	4	801–808	Polasik-Wrzosek Karolina	2	327–349
Grzesik Ryszard	4	921–936	Samsonowicz Henryk	4	881–889
Hłyń Maria	3	641–646		4	942–951
Jarosz Dariusz	2	365–383	Skibiński Edward	1	99–114
Jurek Tomasz	3	549–551	Sommer Łukasz	3	619–626
Jurkowlanec Grażyna	4	809–816	Steindorff Ludwig	4	891–902
Kaliski Bartosz	1	187–193	Stryjek Tomasz	4	761–791
Kieniewicz Jan	4	817–823	Strzelczyk Jerzy	1	147–152
Kizwalter Tomasz	4	825–831		3	615–619
Kłoczowski Jerzy	4	833–843	Surman Jan	2	396–400
Kobendzowska-Grzegórk			Szubert Tomasz	3	485–531
Katarzyna	3	606–610	Śliż Małgorzata	4	970–974
Kołodziejczyk Dariusz	2	408–414	Taracha Cezary	3	610–615
	4	845–850	Tarka Krzysztof	3	533–548
Konarska Barbara	3	646–649	Toboła Grzegorz	2	400–403
Kordel Jacek	3	449–483	Tomaszek Michał	1	139–147
Kornat Marek	4	851–860	Wieczorek Szymon	3	553–574
Kosiński Krzysztof	4	985–992	Wilk Hubert	4	979–985
Kowalski Waldemar	1	168–172	Wilk Mateusz	1	160–167
	4	967–970	Wolff Larry	4	903–908
Kozińska-Witt Hanna	4	975–979	Žemlička Josef	4	911–919
Kriegseisen Wojciech	4	737–759	Żołądz-Strzelczyk Dorota	1	5–30

SPIS RECENZENTÓW WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH

- Michał Baczkowski (Uniwersytet Jagielloński, Polska)
- Anna Barańska (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Polska)
- Aneta Bołdyrew (Uniwersytet Łódzki, Polska)
- Hans-Jürgen Bömelburg (Uniwersytet im. Justusa Liebiga w Gießen, Niemcy)
- Almut Bues (Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie, Polska)
- Andrzej Chojnowski (Uniwersytet Warszawski, Polska)
- Józef Dobosz (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska)
- Paweł Dobrowolski (Collegium Civitas w Warszawie, Polska)
- Wojciech Drelicharz (Uniwersytet Jagielloński, Polska)
- Bogusław Dybaś (Stacja Naukowa PAN w Wiedniu, Austria)
- Adam Dziurok (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Instytut Pamięci Narodowej w Katowicach, Polska)
- Karin Friedrich (Uniwersytet w Aberdeen, Wielka Brytania)
- Łukasz Garbal (Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie, Polska)
- Igor Hałagida (Uniwersytet Gdański, Polska)
- Libor Jan (Uniwersytet Masaryka w Brnie, Czechy)
- Jerzy Jedlicki (em., Polska)
- Tomasz Jurek (Instytut Historii PAN w Warszawie, Polska)
- Marcin Kamler (em., Polska)
- Andrzej Karpiński (Instytut Historii PAN w Warszawie, Polska)
- Andrzej Klonder (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Polska)
- Krzysztof Kowalewski (Instytut Sławy PAN w Warszawie, Polska)
- Paweł Kras (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Polska)
- Aleksandra Kuligowska (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska)
- Sylwia Kuźma-Markowska (Ośrodek Studiów Amerykańskich Uniwersytetu Warszawskiego, Polska)
- Hubert Łaskiewicz (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Polska)
- Jerzy Maternicki (Uniwersytet Rzeszowski, Polska)
- Wojciech Materski (Instytut Studiów Politycznych PAN w Warszawie, Polska)
- Jan Molenda (em., Polska)
- Zbigniew Morawski (Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusk, Polska)
- Jarosław Nikodem (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska)
- Sławomir M. Nowinowski (Uniwersytet Łódzki, Polska)
- Jan Pisuliński (Uniwersytet Rzeszowski, Polska)
- Andrzej Pleszczyński (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Polska)
- Krzysztof Pomian (Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, Polska)
- Konrad Rokicki (Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie, Polska)
- Wojciech Roszkowski (Instytut Studiów Politycznych PAN, Polska)
- Krzysztof Ruchniewicz (Uniwersytet Wrocławski, Polska)
- Andrzej Skrzypek (Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, Polska)
- Kai Struve (Uniwersytet Marcina Lutra w Halle i Wittenberdze, Niemcy)
- Dariusz Stola (Instytut Studiów Politycznych PAN, Polska)

Jan Jakub Surman (Instytut Herdera w Marburgu, Niemcy)	Historycznych PAN w Berlinie, Niemcy)
Anna Szczepańska (Uniwersytet Szczeciński, Polska)	Wiesław Jan Wysocki (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Polska)
Krzysztof Ślusarek (Uniwersytet Jagielloński, Polska)	Andriy Zayarnyuk (Uniwersytet w Winnipeg, Kanada)
László Tapolcai (Uniwersytet im. Loránda Eötvösa w Budapeszcie, Węgry)	Andrzej Zawistowski (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie / Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie, Polska)
Jerzy Tomaszewski (em., Polska)	Jerzy Zdrada (Uniwersytet Jagielloński, Polska)
Jan Tyszkiewicz (Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusk, Polska)	Piotr Zwierzchowski (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Polska)
Joanna Wawrzyniak (Institute for Advanced Studies we Fryburgu, Niemcy)	Michał Zwierzykowski (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska)
Martin Wihoda (Uniwersytet Masaryka w Brnie, Czechy)	
Katarzyna Woniak (Centrum Badań	

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	— Archiwum Akt Nowych w Warszawie
AGAD	— Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
AGZ	— <i>Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie</i>
AP	— Archiwum Państwowe
AIPN	— archiwum Instytutu Pamięci Narodowej
APH	— „Acta Poloniae Historica”
ASWK	— <i>Akta sejmikowe województwa krakowskiego</i>
ASWP	— <i>Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego</i>
BC	— Biblioteka Muzeum Narodowego im. Czartoryskich w Krakowie
b.m.d.	— brak miejsca i daty wydania
BJ	— Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
BK	— Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Kórniku
BN	— Biblioteka Narodowa w Warszawie
BO	— Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
BPAU-PANKr	— Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
BR	— Biblioteka Publiczna im. Edwarda Raczyńskiego w Poznaniu
CAW	— Centralne Archiwum Wojskowe
CDS	— <i>Codex diplomaticus nec non epistolaris Silesiae</i> , Wrocław 1956–1964
CPH	— „Czasopismo Prawno-Historyczne”
DN	— „Dzieje Najnowsze”
KDKK	— <i>Kodeks dyplomatyczny Katedry Krakowskiej</i> , Kraków 1874–1883
KDM	— <i>Kodeks dyplomatyczny Małopolski</i> , Kraków 1876–1905
KDMaz	— <i>Codex diplomaticus et commemorationum Masoviae generalis</i> , Warszawa 1919
KDP	— <i>Kodeks dyplomatyczny Polski</i> , Warszawa 1847–1887
KDW	— <i>Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski</i> , Poznań 1877 nn.
KH	— „Kwartalnik Historyczny”
KHKM	— „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
MGH	— <i>Monumenta Germaniae Historica</i>
MGH SrG	— <i>Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum</i>
MGH SS	— <i>Monumenta Germaniae Historica, Scriptores</i>
MK	— Metryka Koronna
MPH	— <i>Monumenta Poloniae Historica</i>
MPH s.n.	— <i>Monumenta Poloniae Historica, Series nova</i>
mps	— maszynopis
n.	— i następna
nn.	— i następne
OiRP	— „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”
op. cit.	— opus citatum
oprac.	— opracował
PH	— „Przegląd Historyczny”
PL	— <i>Patrologiae cursus completus. Series Latina</i> , Paris 1844–1865
por.	— porównaj

przyp.	— przypis
PSB	— <i>Polski Słownik Biograficzny</i>
RDSG	— „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red.	— redaktor, redakcja
RH	— „Roczniki Historyczne”
RHum	— „Roczniki Humanistyczne”
rkp.	— rękopis
RWHF PAU	— „Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Historyczno-Filozoficznego Akademii Umiejętności”, Kraków 1874–1891
	— „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1891–1918
	— „Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921
	— „Rozprawy — Polska Akademia Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921–1928/1929
	— „Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności”, Kraków 1928/1929–1952
	— <i>Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności</i> , Kraków 1992–
SDRE	— „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”
SGKP	— <i>Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich</i>
SH	— „Studia Historyczne”
SIRIO	— <i>Sbornik Imperatorskogo Russkogo Istoričeskogo Obščestva</i>
Sobótka	— „Śląski Kwartalnik Historyczny «Sobótka»”
SPPP	— <i>Starodawne Prawa Polskiego Pomniki</i>
SRP	— <i>Scriptores Rerum Polonicarum</i>
SSS	— <i>Słownik Starożytności Słowiańskich</i>
St. Źr.	— „Studia Źródłoznawcze”
sygn.	— sygnatura
Urzędnicy	— <i>Urzędnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII Wieku. Spisy</i> , red. A. Gąsiorowski
Urzędnicy, Litwa	— <i>Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy</i> , red. A. Rachuba
VC	— <i>Volumina Constitutionum</i> , t. 1–, Warszawa 1996– (należy cytować odpowiednio, według wzoru: VC 1/1)
VL	— <i>Volumina Legum</i> , t. 1–10, Warszawa 1732–1793 (cytować np.: VL 7, s. 234)
wyd.	— wydanie, wydał
z.	— zeszyt
ZH	— „Zapiski Historyczne”
zob.	— zobacz

TRANSLITERACJA SŁOWIAŃSKICH ALFABETÓW CYRYLICKICH

Nr	Litera alfabetu cyrylicznego		Transliteracja		Język*	Nr	Litera alfabetu cyrylicznego		Transliteracja		Język
1	A	a	A	a	b bu m r s u	27	Р	р	Р	р	b bu m r s u
2	Б	б	В	в	b bu m r s u	28	С	с	С	с	b bu m r s u
3	В	в	У	у	b bu m r s u	29	Т	т	Т	т	b bu m r s u
4	Г	г	Г	г	b bu m r s u	30	Ѡ	ѡ	Ѓ	ѓ	s
5	Д	д	Д	д	b bu m r s u	31	Ќ	ќ	Ќ	ќ	m
6	Ђ	ђ	Ђ	ђ	s	32	У	у	У	у	b bu m r s u
7	Ѓ	ѓ	Ѓ	ѓ	m	33	Ў	ў	Ў	ў	b
8	Е	е	Е	е	b bu m r s u	34	Ф	ф	Ф	ф	b bu m r s u
9	Ё	ё	Ё	ё	b r	35	Х	х	Х	х	b bu m r s u
10	Є	є	Ê	ê	u	36	Ц	ц	С	с	b bu m r s u
11	Ж	ж	Ž	ž	b bu m r s u	37	Ч	ч	Č	č	b bu m r s u
12	З	з	З	з	b bu m r s u	38	Ї	ї	Đ	đ	m s
13	С	с	Ž	ž	m	39	Ш	ш	Š	š	b bu m r s u
14	И	и	І	і	b** bu m r s u	40	Щ	щ	Ŝ	ŝ	bu r u
15	І	і	Ì	ì	b r** u	41	Ъ	ъ	“	”	b** bu r
16	Ї	ї	Ї	ї	u	42	Ы	ы	Ÿ	ÿ	b r u**
17	Ј	ј	Ј	ј	m s	43	Ь	ь	‘	’	b bu r u
18	Й	й	Ј	ј	b bu r u	44	Э	э	È	è	b r
19	К	к	К	к	b bu m r s u	45	Ю	ю	Û	û	b bu r u
20	Л	л	Л	л	b bu m r s u	46	Я	я	Â	â	b bu r u
21	Љ	љ	Ľ	ľ	m s	47	’	’	’	’	b bu m r s u
22	М	м	М	м	b bu m r s u	48	Ў	ў	Ĝ	ğ	b** u**
23	Н	н	Н	н	b bu m r s u	49	Ѣ	ѣ	Ě	ě	b** r** u**
24	Њ	њ	Ň	ň	m s	50	Ѧ	ѧ	Ǻ	ǻ	bu**
25	О	о	О	о	b bu m r s u	51	Ө	ө	Ẁ	ẁ	r**
26	П	п	Р	р	b bu m r s u	52	Ү	ү	Ỳ	ỳ	r**

* Oznaczenia języków: b — białoruski, bu — bułgarski, m — macedoński, r — rosyjski, s — serbsko-chorwacki, u — ukraiński.

** Występuje w dawnej pisowni.

-od 1991-
SEMPER

przedstawia

Katarzyna
Jedynakiewicz-Mróz

Zawsze pod prąd

Życie Eryki Mann (1905-1969)

Zapraszamy do naszego sklepu internetowego:
semper.pl/sklep

ISSN 0023-5903

9 770023 590307

